

EVALUAREA PRIN PORTOFOLIUL A TEXTULUI LIRIC SIMBOLIST

Prof. Cristina Motocu
Colegiul Național „George Barițiu” Cluj-Napoca

Argument

Existența unor perioade sensibile ale dezvoltării personalității elevilor impune o atenție sporită referitoare la procesul de organizare a învățării, astfel încât aceasta să devină *eficientă*, provocându-le celor educați „experiențe relevante în măsură să stimuleze achizițiile cognitive, dar și *atractivă* și *semnificativă* din perspectiva nevoilor copilului...”¹.

Privită din această perspectivă, *evaluarea prin portofoliu* răspunde pe deplin exigenței formulate datorită faptului că: rămâne o *experiență relevantă* ce confirmă întotdeauna existența, sau, de ce nu, inexistența acelor abilități care să-i permită elevului realizarea unei lucrări originale, complete, bine realizate, conform cerințelor date; reprezintă întotdeauna un excurs *atractiv și semnificativ* ce stimulează creativitatea și dorința de a proceda în așa fel încât produsul final să aibă o ținută demnă de a răsplăti pe deplin efortul depus pentru a-l realiza. Interesul elevilor pentru acest tip de evaluare nu este unul simulat, ci este unul real.

Motivarea alegerii portofoliului ca tip de evaluare alternativă

Studiul poeziei în cadrul marilor curente literare poate oferi o interesantă premisă în vederea realizării unui portofoliu cu un conținut interdisciplinar, prin care elevul de liceu să fie stimulat atât în aplicarea unor cunoștințe dobândite în clasă, cât și în exersarea deprinderii de a realiza o activitate cu un grad de complexitate mai ridicat prin care să-i fie verificate nu atât cunoștințele dobândite în clasă, cât mai ales autonomia intelectuală, modul în care știe sau nu să utilizeze sursele de informație, interesul și motivația în realizarea unei teme date și, nu în ultimul rând, originalitatea, creativitatea și sensibilitatea.

Alcătuirea acestui portofoliu le-a favorizat tuturor elevilor o întâlnire personală cu fenomenul poetic autohton și universal, obligându-i să emită judecăți de valoare individuale asupra operelor literare selectate, să mediteze asupra utilității sau inutilității poeziei în lumea contemporană.

Prezentarea metodei de lucru

Portofoliu care urmează să fie descris a fost realizat cu elevii clasei a XI-a B de la Colegiul Național „George Barițiu”, la finalul unității de învățare intitulată *Simbolismul* (manualul de limba și literatura română al editurii Corint).

1. *Etapele* urmate sunt cele unanim cunoscute: indicarea temei și prezentarea conținutului obligatoriu al portofoliului, realizarea propriu-zisă, evaluarea portofoliului de către profesor.

2. *Conținutul portofoliului* a cuprins următoarele lucrări obligatorii: o mică antologie personală de versuri alcătuită din zece poezii simboliste, aparținând în egală măsură unor autori români și străini precedată de o prefață; o scrisoare adresată unui prieten imaginar prin care să i se recomande spre lectură, o anumită poezie sau un anumit scriitor; un interviu cu un profesor, părinte sau un prieten din care să reiasă în mod clar poziția interlocutorului referitoare la actualitatea sau inactualitatea poeziei în general și a poeziei simboliste în special; imagini conținând reproduceri de artă după tablouri celebre ale unor pictori români

¹ Mecu, C., M., *Eu profesor! Eu?...Profesor? Introducere în psihologia educației*, Ed. Arhiepiscopiei Romano - Catolice de București, București, 2003, p.56.

sau străini, care să illustreze conținutul de idei sau atmosfera poetică din textele antologate de fiecare elev; cuprinsul portofoliului.

3. *Elaborarea* propriu-zisă a durat două săptămâni, timp în care elevii au avut posibilitatea să realizeze o lucrare originală. Atât timpul de execuție al portofoliului, cât și baremul de notare au fost negociate cu elevii.

4. *Baremul* a măsurat următorii parametri de realizare: calitatea și diversitatea textelor antologate (2p), adecvarea conținutului la cerința formulată (2p), realizarea prefeței, text explicativ în care se expune planul lucrării, se dau referiri bibliografice, critice, se menționează motivele realizării acestei lucrări (2p), corectitudinea redactării gramaticale a scrisorii și a interviului (2p), selecția adecvată a imaginilor (1p), calitatea realizării artistice a portofoliului (1p).

Observații și comentarii

Prefețele scrise de elevi au avut în toate cazurile un caracter argumentativ, de tipul eseului liber și urmăreau o motivare subiectivă a selecțiilor poeziilor. Deși stângace pe alocuri, ele demonstrează că au înțeles care este, în general, rolul acestui tip de text însoțitor. Citez spre exemplificare din câteva astfel de producții ale elevilor: *„Lucrarea de față reprezintă o mică antologie de poezie simbolistă, aparținând în egală măsură unor autori români și străini. Am ales tema iubirii din dorința de a surprinde cel mai nobil sentiment uman în creația fiecărui poet simbolist antologat. Așadar vă puteți desfăța cu cele mai frumoase poezii ale lui Ștefan Petică, Ion Minulescu, George Bacovia, Paul Verlaine, Stéphane Mallarmé, Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire.”* conchide eleva Laura Chira. Ana Maria Beleiu – elevă premiată la concursuri naționale - conferă o oarecare prestanță stilului personal și preferă neutralitatea unei exprimări la persoana I, pl.: *„În această antologie, tu, dragă, cititorule, faci cunoștință cu șapte din cele mai mari nume ale simbolismului din literatura română și franceză, unele uitate, altele ignorate pe nedrept, totuși, toate asumându-și un rol important de regenerare a poeziei românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Trebuie să-ți aducem la cunoștință că la fiecare poet s-au precizat într-o scurtă notă: date biografice, lista volumelor de poezii, un portret al autorului și un moto reprezentativ. S-a realizat o ediție bilingvă ce și-a propus să respecte particularitățile de limbă ale scriitorilor și să culeagă poezii din diferite etape de creație.”* Mai departe, elevul Sebastian R. recunoaște: *„Toată lumea știe cât de încărcat este programul școlar și extrașcolar. Când să mai citești lecturi suplimentare și mai ales poezie? Și totuși...cât de săraci sufletește am fi fără să cunoaștem cele mai remarcabile creații simboliste, precum: Amurg violet, Rar, Brise marine, Autre éventail, La lune s'attristait, Soleils couchers. De multe ori sutele de pagini copleșesc micul cititor prin volumul mare de lectură, demersul nostru încearcă să alunge aceste temeri și oferă în volumul „Antologia poeziei simboliste” o lectură condensată, și rapidă ce cuprinde zece din cele mai cunoscute și îndrăgite poezii simboliste ce valorifică tema naturii.”*

În ciuda imperfecțiunilor stilistice inerente și explicabile atât prin vârstă, cât și prin lipsa unui exercițiu susținut de exprimare scrisă, aceste texte demonstrează că apropierea elevilor de farmecul textului poetic s-a produs. Aceasta, a fost de altfel, unul dintre obiectivele pe care mi le-am propus dându-le tema. În ceea ce privește *selecția poeziilor*, s-a putut remarca varietatea alegerilor mai ales în cazul literaturii universale, mai puțin cunoscută de elevi și, din acest motiv, mai incitantă. Cunoașterea limbii franceze i-a ajutat pe mulți dintre elevi să realizeze lecturi bilingve. În sfera literaturii române preferințele elevilor s-au îndreptat înspre poezia bacoviană, accesibilă, foarte cunoscută și prezentă în număr suficient de volume în toate bibliotecile școlare. Dintre poeții antologați de elevi, amintesc nume cum sunt: Dimitrie Anghel, Ștefan Petică, Ion Minulescu, Stéphane Mallarmé, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud,

Charles Baudelaire, Maurice Rollinat, Jules Laforgue. Iată, aşadar, că un alt obiectiv pe care l-am avut în vedere o dată cu această temă – deschiderea perspectivei literare prin contactul mai apropiat cu literatura universală – a fost atins.

Dificultăţile cele mai mari s-au făcut uşor observate în realizarea corectă a *interviurilor*. Aceasta nu atât datorită respectării particularităţilor elementare de redactare a unui material de acest tip, cât datorită necesităţii de a corela cerinţa formulată de profesor – evidenţierea exclusivă a statutului poeziei simboliste în receptarea publicului contemporan – cu propriile interese referitoare la receptarea fenomenului poetic în general. Câteva exemple de întrebări adresate de elevi celor intervievaţi au fost formulate după cum urmează: Întrebări: „*Mai sunt poeziile simboliste de actualitate?*”, „*Ai o poezie simbolistă preferată?*”, „*Cum ai defini poezia şi ce reprezintă ea pentru tine?*”, „*Dacă ar fi să alegi între o poezie simbolistă şi o poezie romantică, ce ai alege?*”; Răspunsuri: „*Poezia simbolistă prezintă stări confuze, depresive, angoasante şi da! cred că este de actualitate. Tinerilor liceeni le place pentru nonconformismul ei.*”, „*Poezia simbolistă e oglindă a sufletului, e o cale de autocunoaştere şi de regăsire, cred că va fi mereu importantă pentru oameni datorită mesajului ei*”, „*Este adevărat că trăim într-o lume a tehnologiei, iar lectura a coborât în abisul uitării, că poezia simbolistă a fost abandonată în favoarea SF-ului, a internetului*. Interesantă mi s-a părut ideea unei eleve de a intervieva un bărbat în vârstă al cărui răspuns îl reproduc mai ales pentru atmosfera sa *retro*: „*Acum tinerii nu mai cumpără trandafiri roşii pentru iubitele lor, nu le mai scriu poezii de dragoste pe pagini parfumate, nu le mai plimbă noaptea sub clar de lună, nu le mai cântă serenade sub balcon, iar noi suntem prea în vârstă pentru a mai face astfel de lucruri.*”

Alegerea imaginilor a fost pe deplin reuşită, accesul elevilor la capodopera vizuală fiind mult facilitată de consultarea fondului de albume în biblioteca şcolii, dar şi de consultarea Internetului. Dintre reproducerile preferate s-au evidenţiat pictori impresionişti, dar mai ales expresioniştii universali: Edvard Munch, Jean Delville, Gustave Moreau, August Macke. Lucrând astfel, elevii au posibilitatea lărgirii propriei perspective culturale, asociind interdisciplinar diferite forme şi modalităţi de realizare estetică a aceleiaşi teme.

Evaluarea şi notarea portofoliilor întocmite nu au ridicat nici un fel de problemă datorită baremului care s-a dovedit uşor de aplicat, oferindu-mi reale satisfacţii profesionale datorate mai ales seriozităţii şi interesului pe care le-am constatat în realizarea sarcinilor date, în cazul fiecărui elev.

Pentru a obţine un *feed-back* al activităţii, le-am cerut elevilor să răspundă la câteva întrebări care au vizat cu precădere oportunitatea acestei metode de evaluare, gradul de dificultate pe care îl presupune aplicarea ei, preferinţa pentru această formă de evaluare. Feedback-ul a fost unul pozitiv. Elevii au apreciat faptul că tema propusă s-a evidenţiat prin ineditul ei, prin obligaţia de se informa consultând diferite surse de informaţie şi, mai ales prin lărga posibilitate de a-şi afirma originalitatea şi personalitatea în realizarea portofoliului. Ceea ce am remarcat în răspunsurile lor a fost receptarea favorabilă a modalităţii de lucru, care presupune abordare intertextuală ca o premisă a deschiderii orizontului cultural al oricărui tânăr.

Modalitatea de prezentare a produsului finit, aspectul final, s-au remarcat printr-o diversitate de abordări: portofolii sub formă de carte, antologii prezentate pe CD, ediţii manuscrise, toate s-au remarcat prin calitatea ilustraţiilor alese, prin frumuseţea poeziilor antologate.

Finalitatea metodei de evaluare prin portofoliu

Coroborând toate aceste date şi observaţii, atât ale elevilor, cât şi ale mele, se poate conchide că: evaluarea prin portofoliu rămâne o metodă complexă care implică o învăţare

activă, oferă un cadru propice de afirmare a originalității și libertății de creație, creează premisele unei lărgiri a orizontului cultural prin posibilitatea abordării interdisciplinare, este agreată de elevi și datorită faptului că permite obținerea unor rezultate favorabile cuantificate în note ridicate.